

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
Д. У. Б. 528. 1699. 1699.

Карловачки миром, 20. јануара 1699. године, између Турске и Аустрије - рат који је трајао 1697. године између ове две државе завршен је, на делу који је утврђено у ушћа Тисе према Митровцима да на ушће Дунава, од ушћа до ушћа Уле, Банат је остао у турском поседу. Карловачки миром је мир између ове две државе завршен.

КАРЛОВАЧКИ МИР

1699.

Каталог изложбе

НОВИ САД, 1999

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

34

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Светличић и Ненад Дошлић

КАРЛОВАЧКИ МИР

Карловачким миром, 26. јануара 1699, окончан је рат између Турске и Аустрије – рат који је почео 1683. Граница између ове две државе текла је, на делу који нас интересује, од ушћа Тисе према Митровици па на ушће Босута, затим Савом до ушћа Уне; Банат је остао у турским рукама. Истовремено склопљен је мир између Турске и Пољске.

За нас је од интереса мир склопљен између Аустрије и Турске. По својим последицама, тај мир је најусуднији догађај у прошлости Срба. До закључења тога мира био је српски народ умногоме јединствен: безмало, налазио се потпуно у једној држави, а живео истина под тешким али релативно истим условима, политичким, економским, друштвеним и културним.

Карловачки мир, међутим, значио је по наш народ прекретницу; нарочито у политичком и културном погледу. Тим миром остао је знатан део нашег народа под влашћу Аустрије... Од Карловачког мира па надаље настаје распадање Турске и ширење Аустрије, а све се ово дешавало на српској етничкој територији. У вези са овим политичким променама поједини делови нашег народа почињу да се међусобно културно разликују, и тај ће се процес вршити током више од 200 година – све до стварања Југославије 1918.

(др Душан Ј. Поповић, 1990)

После неуспеле опсаде Беча (1683), губитка Будима (1686), пораза код Сланкамена (1691) и изгубљене битке код Сенте (1697), најави Турска јануара 1698. године, да је вољна по начелу, "колико је ко освојио", ступити у преговоре са Аустријом. Беч и Венеција су пристали, док се Пољска противила, јер

још није освојила потребну територију за сигурност земље. Колебао се и Петар Велики, али га је Аустрија убедила, јер су се за посреднике јавиле Енглеска и Холандија, које ће током преговора све поступке дипломатски извести, на обострано задовољство зараћених земаља.

За време преговора трајале су и даље борбе у пограничним пределима, јер су обе стране покушавале да приграбе што више, особито који утврђен град, или важнију стратегијску тачку, да би им то по наведеном начелу, био сигуран адут у рукама, у случају да се преговори успешно заврше. За одржавање мировне конференције одређени су Карловци на Дунаву, где су се по доста мутним политичким приликама сакупили преговарачи са посредницима. Посланици су се састали с јесени 1698. године, а јака зима их је натерала да се пожуре, и тако је 26. јануара 1699. године дошло до потписивања Карловачког мира, чији су преговори трајали 72 дана.

Турску је заступао реисефендија Рами, Аустрију Волфганг Етинген и гроф Шлик, Венецију Карло Руцини, Русију Прокопије Богданович Возњеницин, Пољску Станислав Малаховски, Енглеску Милорд Пецет, Холандију Колијерс, док је портин тумач био Грк Александар Маврокордато. Аустријски и енглески представници имали су своје секретаре, а укупно, све делегације, бројале су 150 људи, рачунајући и послугу са осталим персоналом. Изасланици Аустрије, Пољске, Венеције и Турске, дошли су раније у Карловце, и то већ почетком октобра 1698. године, да би се обезбедили услови, како би се рад на потписивању примирја нормално одвијао...

Тако је, 26. јануара 1699, дошло до потписивања мировног уговора, јер се свакој страни журило кући, због зиме и изгубљеног комодитета...

Карловачким миром склопљен је двадесетогодишњи мир између Турске са једне, и Аустрије уз Венецију, са друге стране, у 20 тачака, а сама граница одређена је четвртим чланом. Ердељ је остао у рукама Аустрије, темишварски Банат омеђен Тисом и Моришом припао је Турској, док је граница даље ишла од ушћа Тисе правом линијом до Митровице, и одатле Савом

до ушћа Уне; Хрватска од Уне и јужног Велебита припала је Хабзбурговцима. Истовремено склопљен је аналоган мир између Турске и Пољске у 11 тачака, а главни садржај био је одређен и привремено су га потписали аустријски и пољски амбасадори, јер посланик Венеције није имао довољну пуномоћ. Млечани су добили Мореју, Егину, Зант, Книн, Сињ, Вргорац и Габелу, с тим, што је у Далмацији повучена демаркациона линија између турског и млетачког поседа, док су Пољаци добили Подолију...

Карловачки мир је, према томе, завршна тачка једног светског рата од 16 година и због тога је врло значајан. Осим Баната и једног дела југоисточног Срема, који су још неко време остали под Турцима, до Пожаревачког мира, Аустрија је њиме натраг добила од Турске оне земље које је после, уз анексију Босне и Херцеговине 1908. године, све до слома 1918. године, имала. Када се узме да су Турци до тога времена држали већи део Хрватске и Угарске, онда је јасно колико су они Карловачким миром изгубили и колико је он по њих био судбоносан. Од Карловачког мира почиње постепено и стално опадање Турске која је за Европу имала важност једино још у оквиру тзв. Источног питања, тј. борбе, мање или више прикривене, за наследство турских земаља на Балкану.

(Живко Марковић, 1980)

Коначно су у десет сати посланици пошли врло свечано, царски испред стотину оклопљених коњаника, државна кола и коњи слиједили су их; турски опуномоћеници су били са својим јањичарима и спахијама. Посредници и пољски посланик дошли су од Петроварадина, куда су отишли откад је уговор био у реду. Венецијански посланик је био тим више предметом пажње што се није појавио. Три уговора, царски, пољски и венецијански, прочитана су, а онда се чекало с потписом до четврт прије дванаест првога османскога опуномоћеника, реис-ефендије Рамија – да би му се додворили – јер је израчунао да дуго времена повезаност звијезђа није била тако повољна за потписивање уговора као овај понедељак у четврт до дванаест.

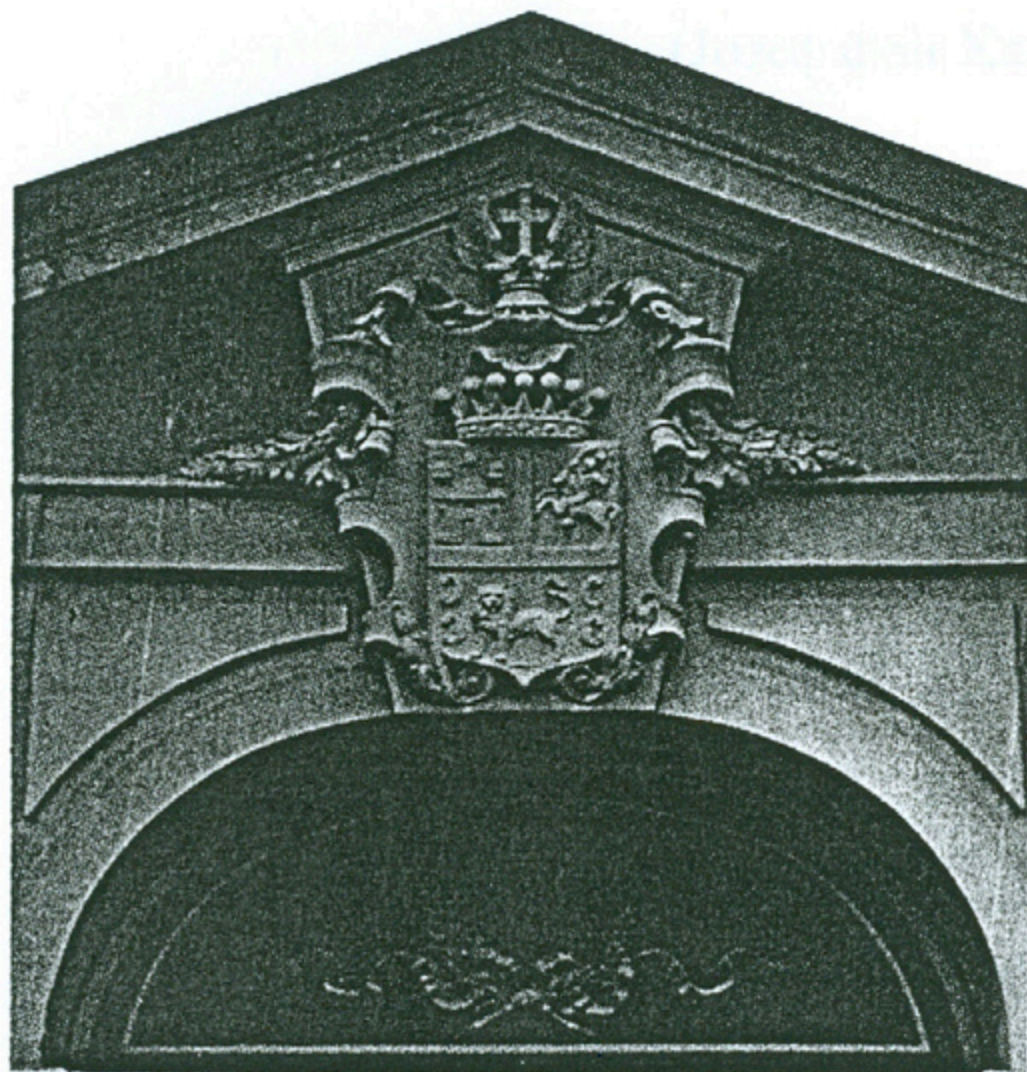
Са сатом у руци потписана су та три документа, а затим су отворена четвора врата према четири стране свијета, да свако може ући и бити свједок потписане исправе и да вијест о закљученом миру одлети са сва четири вјетра у свијет. Курири су с њим пожурили у Беч, Енглеску, Пољску и Венецију. Посланици су се међу собом љубили пољупцем мира. Троструки поздрав оружја поновљен је топовима у Петроварадину и Београду. Тако је у шест пута по дванаест дана и у три пута по дванаест састанака склопљен мир у Карловцима.

(Јозеф фон Хамер, 1836)

* * *

Библиотека Маџице српске приредила је изложбу поводом тристагодишњице Карловачког мира. Отворена је од 4. до 31. јануара 1999. године у витринама испред Свечане сале Маџице српске, а коришћене су књиге из збирки Библиотеке.

КАТАЛОГ

СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ

ЛИТЕРАТУРА

1. Prvi vijek kapelice "Majke Božje" od mira u Karlovcima / O. Mladen Barbarić. - Đakovo : Biskupijska tiskara, 1924. - 23 str.
2. Банату и становништву Баната у 17 веку / Д. Ј. Поповић и С. Матић. - Сремски Карловци : Српска манастирска штампарија, 1931. - 53 стр.
П. о.: Гласник Историјског друштва у Новом Саду; св. 9-10.

Географски приказ Османског царства и успона Турске Републике

3. Становништво Барање крајем 17 века / Д. Ј. Поповић. - Сремски Карловци : Српска Манастирска штампарија, 1933. - Стр. [358]-374.
П. о.: Гласник Историског Друштва у Новом Саду, књ. 5, св. 3.
4. Грађа за историју насеља у Војводини / Д. Ј. Поповић, Ж. Сечански. - Нови Сад : Историско друштво, 1936. - XXIII, 144 стр., [1] пресавијен лист

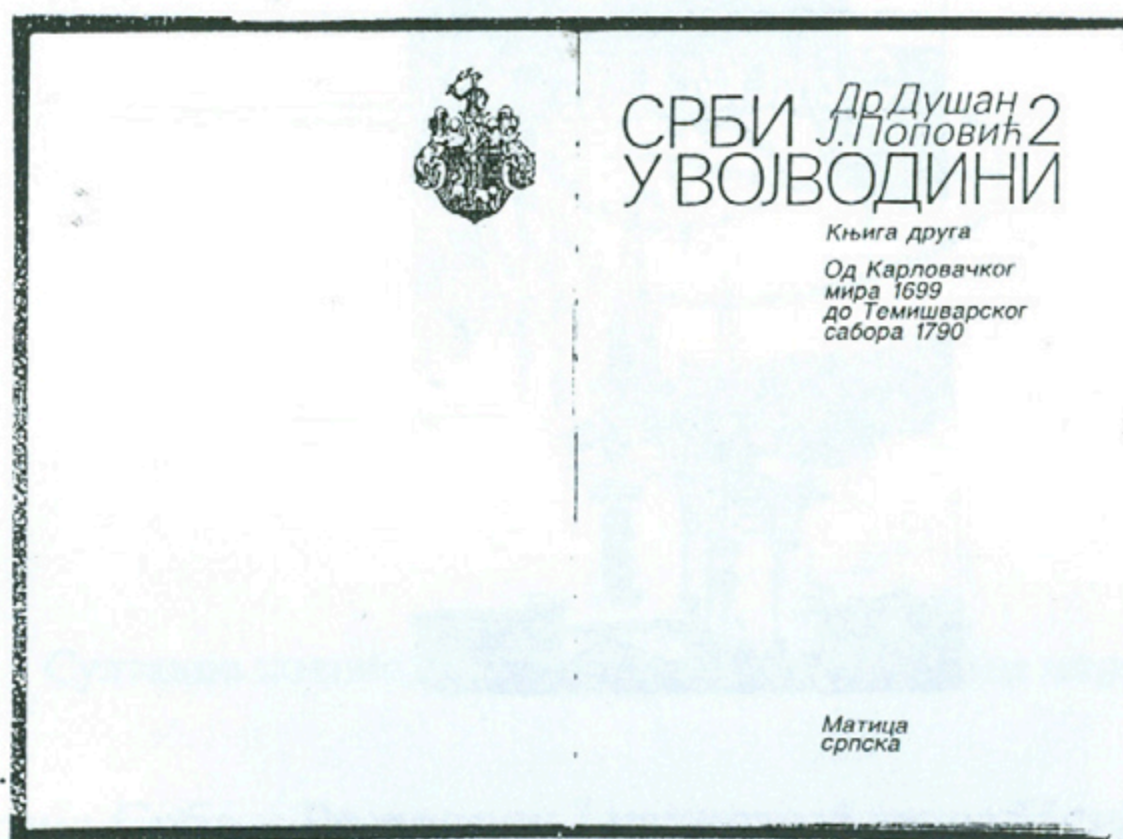
5. Срби у Војводини / Васа Стајић. - Нови Сад : Дан, 1940. - 12 стр.
6. Срби у Срему до 1736/7 / Душан Ј. Поповић. - Београд : Српска академија наука, 1950. - [8], 299 стр., [2] пресавијена листа
7. Diplomacija u XVII. stoljeću. U: Historija diplomacije. Sv. 1 / u redakciji V. P. Potemkina. - Zagreb : Matica hrvatska, 1951. - Str. 175-217.
8. Срби у Будиму / Душан Ј. Поповић. - Београд : Српска књижевна задруга, 1952. - 393 стр.

Печат "Канцеларије привилеговане војне општине Карловачке"

9. Велика сеоба Срба 1690 / Душан Ј. Поповић. - Београд : Српска књижевна задруга, 1954. - 378 стр.
10. Turska oseka. U: Vojna istorija / Petar Tomac. - Beograd : Vojno delo, 1959. - Str. 712-724.
11. Austro-turski ratovi. U: Vojna enciklopedija. 1. - 2. izd. - Beograd : Vojnoizdavački zavod, 1970. - Str. 329-333.

12. Срем од краја XVII до средине XVIII века / Славко Гавриловић. - Нови Сад : Филозофски факултет, 1979. - 503 стр.
13. Historija turskog (osmanskog) carstva. 2 / Joseph von Hammer. - Zagreb : [N. Smailagić], 1979. - 533 str.
14. Historija turskog (osmanskog) carstva. 3 / Joseph von Hammer. - Zagreb : [N. Smailagić], 1979. - 571 str., [2] presavijena lista s geogr. kartama
15. Interesne sfere u doba trgovačkog i industrijskog kapitalizma. U: Interesne sfere / Vladimir Dedijer. - Beograd : Prosveta, 1980. - Str. 45-76.

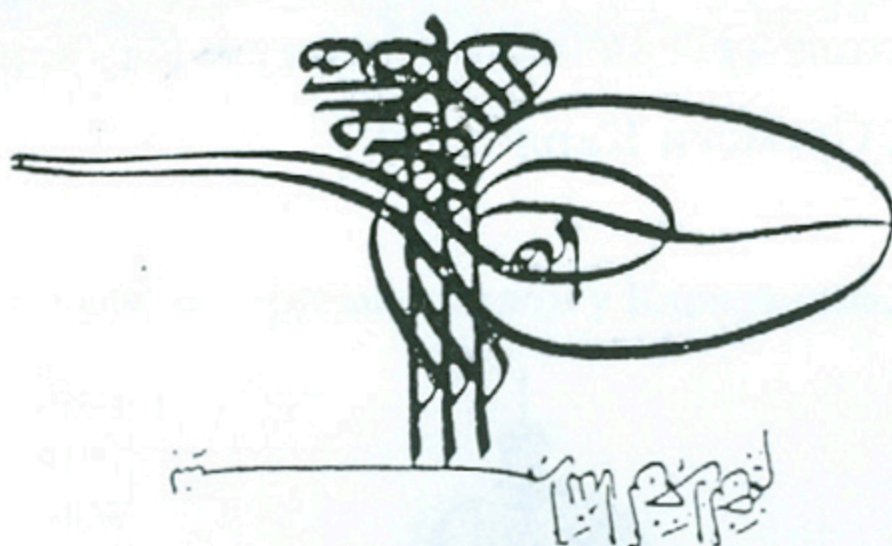
16. Poraz Turske i Karlovački mir. U: Uspon Evrope / Dragoljub R. Živojinović. - Novi Sad : Matica srpska, 1985. - Str. 340-342.
17. Извори о Србима у Угарској с краја XVII и почетком XVIII века. Књ. 1 / Славко Гавриловић, Иван Јакшић. - Београд : Српска академија наука и уметности, 1987. - 897 стр.

18. Војне Крајине у југословенским земљама у новом веку до Карловачког мира 1699 / уредник Васа Чубриловић. - Београд : Српска академија наука и уметности, 1989. - VI, 350 стр., [1] пресавијен лист, [11] стр. с таблама, [2] листа с таблама
19. Izvještaji Caraffine komisije o uređenju Slavonije i Srijema nakon osmanske vladavine 1698. i 1702. godine / Ive Mažuran. - Osijek : Sveučilište : Historijski arhiv, 1989. - 290 str.
20. Велика сеоба Срба и патријарх Арсеније III Црнојевић / Стефан Чакић. - Нови Сад : Прометеј : Културно-просветна заједница Војводине, 1990. - 431 стр.

21. Извори о Србима у Угарској с краја XVII и почетком XVIII века. Књ. 2 / Славко Гавриловић. - Београд : САНУ, 1990. - 808 стр.
22. Срби у Војводини. Књ. 1, Од најстаријих времена до Карловачког мира 1699 / Душан Ј. Поповић. - [2. изд.]. - Нови Сад : Матица српска, 1990. - 369 стр.
23. Срби у Војводини. Књ. 2, Од Карловачког мира 1699. до Темишварског сабора 1790 / Душан Ј. Поповић. - [2. изд.]. - Нови Сад : Матица српска, 1990. - 481 стр.

24. Барања / Стеван Михалџић. - [3. изд.]. - Београд : Библиотека града Београда, 1992. - 439 стр., [1] пресавијен лист с геогр. картом Факс. изд.: Нови Сад, 1937.
25. Срби у великом рату 1683-1699. У: Историја српског народа. Књ. 3. Т. 1, Срби под туђинском влашћу / написали Радован Самарџић, Рајко Л. Веселиновић, Тома Поповић. - Београд : Српска књижевна задруга, 1993. - Стр. 489-572.
26. Сремски Карловци / Жарко Димић. - 2. допуњено изд. - Сремски Карловци : Културни центар Карловачка уметничка радионица, 1994. - 117 стр., [8] стр. с таблама

Султанов потпис на документу о Карловачком миру

27. Историја Срба у Војводини / написао Алекса Ивић. - Фототипско изд. - Нови Сад : Матица српска, 1996. - II, 540 стр. Факс. изд. из 1929. године.
28. Историја српског народа. Књ. 2 / Владимир Ћоровић. - [1. изд.]. - Бања Лука : Глас српски ; Београд : Ars Libri, 1997. - 505 стр.
29. Карловачки мир. У: Сремски Карловци / сачинио Љубисав Андрић. - Нови Сад : Невкош : Прометеј, 1997. - Стр. 45-48.

30. Велика сеоба Срба 1690 године / Никола Радојчић. - У Новом Саду : Штампарија Дунавске бановине, [б. г.]. - 10 стр.
П. о.: "Гласник" историског друштва; књ. 14, св. 1-2.

ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

31. Нацрт зграде и склоништа у којој је склопљен Карловачки мир
32. Преговарачи за округлим столом у Карловцима (1699)
33. Султанов потпис – тугра на документу о Карловачком миру
34. Капела мира, Сремски Карловци

Капела мира, Сремски Карловци

35. Пројекат Луја XIV о подели Османског царства
36. Географски приказ Османског царства и успона Турске републике (1683-1975)
37. Пројекат Жана Копена из 1686. године

Преговарачи за округлим столом у Карловцима, 1699.

КАРЛОВАЧКИ МИР
1699.

ИЗДАВАЧ

Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

УРЕДНИК

Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА

Ксенија Светличић и Ненад Дошлић

ПРИПРЕМА

Тихомир Светличић

ТИРАЖ

110 примерака